

Novela obchodního zákoníku účinná od 1. ledna 2012

Dne 1. ledna 2012 nabude účinnosti novela obchodního zákoníku (zákon č. 351/2011 Sb.), která s sebou přináší i některé podstatné změny, jejichž zavedení ovlivní a mnohdy zásadně změní zavedenou praxi v obchodněprávních vztazích. Na nejpodstatnější změny bychom Vás rádi upozornili.

I. Souběh výkonu funkce statutárního orgánu a pracovního poměru

Velmi diskutovaným problémem posledních let byla (ne)možnost souběhu členství ve statutárním orgánu obchodní společnosti a pracovního poměru pro tutéž společnost. Nově je stanoveno, že statutární orgán společnosti nebo jeho člen může vykonávat obchodní vedení této společnosti současně i v pracovněprávním poměru. Může tedy docházet k uzavírání pracovních smluv nebo jiných forem pracovněprávních vztahů, jejichž předmětem je závazek k pracovní činnosti spadající pod obchodní vedení společnosti. Mzdu či odměnu z těchto smluv ovšem sjednává nebo určuje ten orgán společnosti, do jehož působnosti náleží rozhodovat o odměňování statutárního orgánu nebo jeho členů (nejčastěji valná hromada, popřípadě i dozorčí rada, pokud tak stanoví zakladatelské dokumenty dané společnosti).

Statutární orgán bude mít nově možnost pověřit obchodním vedením zcela nebo zčásti jiného. Ani od roku 2012 ale nebude umožněno delegovat veškerou činnost statutárního orgánu či jeho člena. Některé úkony svoji povahou vyžadují osobní výkon přímo statutárním orgánem či jeho členem (jedná se například o účast na zasedání statutárního orgánu, rozhodování o pověření obchodním vedením, rozhodování o základním zaměření obchodního vedení společnosti, ale i o jiné činnosti, které právní předpisy svěřují do výlučné působnosti statutárního orgánu).

S omezením delegace také souvisí princip zachování odpovědnosti statutárního orgánu nebo jeho člena. I v případě pověření obchodním vedením zůstává statutárnímu orgánu nebo jeho členu zachována odpovědnost stanovená obchodním zákoníkem za porušení povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře.

Novela obchodního zákoníku také logicky nepřináší řešení neplatnosti pracovních poměrů členů statutárních orgánů, které byly sjednány před 31.12.2011. Doporučujeme tedy tuto oblast v každé společnosti prověřit a z důvodu právní jistoty například uzavřít nové smlouvy reflektující novou právní úpravu.

II. Změna ust. §196a obchodního zákoníku

Aplikace ustanovení §196a obchodního zákoníku nabyla v praxi démonizujících rozměrů a obavy, že na základě nesplnění některého z předpokladů tohoto ustanovení bude daná transakce považována za neplatnou, provázejí řadu obchodních jednání. Publikovaná novela vyslyšela kritické hlasy odborné veřejnosti a přináší zjednodušení pro právní a obchodní praxi, i když pouze částečné.

Ručení

Doposud panovaly rozdílné názory na problematiku převzetí ručení za závazky společnosti ze strany jejího zakladatele, akcionáře nebo od osoby jednající s ním ve shodě anebo jejich statutárních orgánů a osob jim blízkých. Novela se jasně vypořádala spornou otázkou a počínaje 1.1.2012 nemusí být při uvedeném převzetí ručení jeho cena stanovena na základě znaleckého posudku soudem jmenovaným znalcem. Ačkoli judikatura Nejvyššího soudu inklinovala k výkladu o nepotřebnosti znaleckého posudku (viz. rozhodnutí NS 29 Odo 996/2004), považujeme vyjasnění této problematiky za velmi užitečné.

Obvyklé podmínky při poskytnutí zajištění

Novelizována byla i úprava týkající se situace, kdy společnost poskytuje zajištění závazku člena představenstva, dozorčí rady, prokuristy nebo jiné osoby, která je oprávněna jménem společnosti takovou smlouvu uzavřít, nebo osobami jim blízkými. Dosud v takové situaci platilo, že s poskytnutím uvedeného zajištění musela vyslovit svůj předchozí souhlas valná hromada společnosti a současně k němu muselo dojít za podmínek obvyklých v obchodním styku. A právě druhou ze zákonných podmínek (obvyklost podmínek v obchodním styku) novela odstraňuje, neboť jí bylo v praxi velmi složité splnit a prokázat. Nově tak bude platit, že společnost může poskytnout zajištění výše uvedeným osobám jen se souhlasem valné hromady společnosti. Souhlas valné hromady není nadále vyžadován, jde-li o poskytnutí zajištění závazku ovládané osoby ovládající osobou.

Souhlas valné hromady se zajištěním závazku musí být dle právní úpravy platné do 31.12.2011 předchozí, což konstantní judikatura vykládá jako podmínku platnosti daného právního úkonu. Jinými slovy, pokud souhlas valné hromady nebyl udělen před sjednáním zajištění, byl takový právní úkon neplatný. Po 1.1.2012 již souhlas valné hromady nemusí být předchozí a v souladu s výkladem Nejvyššího soudu ČR je takový souhlas podmínkou pro nabytí účinnosti právního úkonu a může být udělen i dodatečně.

Zavedení principu ochrany dobré víry v případech porušení § 196a obchodního zákoníku

Novela obchodního zákoníku posiluje práva vlastníka, který nabyl v dobré víře vlastnické právo od osoby, která majetek získala v rozporu s ust. § 196a odst. 1 až 3 obchodního zákoníku (sankcí je absolutní neplatnost předmětného úkonu). Nově platí, že třetí osoba nabyvá vlastnické právo k majetku v případě, kdy prodávající není vlastníkem prodáváného majetku, pokud nevěděla nebo vědět nemohla, že v době, kdy měla vlastnické právo nabyt, prodávající nebyl z důvodu porušení ust. §196a obchodního zákoníku jeho vlastníkem (přiměřeně dojde k použití ust. § 446 obchodního zákoníku).

Zjednodušeně lze říci, že kupující, který koupí majetek, jež byl prodávajícím nabyt v rozporu s ust. § 196a obchodního zákoníku, se stává jeho vlastníkem, byl-li v dobré víře ohledně vlastnického práva prodávajícího, a to bez ohledu na právní režim zcizení majetku (podle občanského nebo obchodního zákoníku). Doposud platilo, že nabytí např. nemovitých věcí kupní smlouvou v rozporu s ust. § 196a obchodního zákoníku znamenalo téměř vždy absolutní neplatnost též dalšího převodu na třetí osobu, a to i pokud byla tato třetí osoba v dobré víře. Nově bude zkoumána dobrá víra nabyvatele (třetí osoby) a právní řád tak rozšiřuje možnosti nabytí vlastnického práva od nevlastníka.

III. Nezveřejňování podpisových vzorů a rodných čísel ve sbírce listin

Do sbírky listin vedené příslušným rejstříkovým soudem se již nebudou ukládat podpisové vzory osob oprávněných jednat jménem společnosti. To však neplatí pro listiny již uložené. Ty bude možno na žádost dotčené osoby ze sbírky listin odstranit.

Rodná čísla osob zapsaných do obchodního rejstříku se nově nebudou objevovat ve výpise z obchodního rejstříku a ani se nebudou zveřejňovat v Obchodním věstníku. Povinnost zapsat rodné číslo do obchodního rejstříku zůstává nedotčena. Novelou tak dochází ke změně zavedené praxe, kdy rodná čísla například členů statutárních orgánů obchodních společností byla do rejstříku nejen zapisována, ale dále byla i zveřejňována.

Jiný je postup v případě zakládání dokumentů do sbírky listin, kde platí, že pokud se zakládá dokument obsahující rodné číslo, zveřejňuje se tento dokument včetně rodného čísla. Při zápisu osoby do obchodního rejstříku je nutným údajem primárně datum narození, poté následuje rodné číslo, pokud bylo této osobě přiděleno. Dosavadní právní úprava stanovovala opačné pořadí těchto údajů.

IV. Vyloučení a limitace nároku na náhradu škody

Bezpochyby zásadní je též změna týkající se právní úpravy odpovědnosti za škodu. Až do konce tohoto roku platí, že není možné vzdát se nároku na náhradu škody před porušením povinnosti a strany se ve smlouvě nemohly vzdát nároku na náhradu škody, který může jedné ze stran v budoucnosti vzniknout. Dlouhá léta se mezi odbornou veřejností vedou spory i ohledně možnosti sjednání limitace náhrady škody, kdy smlouva upravuje horní hranici nároku, který je oprávněna jedna strana smlouvy požadovat po straně, která smlouvu porušila. Judikatura Nejvyššího soudu ČR se přiklonila k názoru, že ani limitaci náhrady škody není možné platně sjednat.

Od 1. ledna 2012 se v obchodněprávních vztazích bude možné dohodou vzdát práva na náhradu škody či toto právo omezit i před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. Ani od roku 2012 se ovšem nebude možné předem vzdát nároku na náhradu škody či jej omezit pro případ, kdy by vzniklá škoda byla způsobena úmyslně.

Informace obsažené v tomto bulletinu jsou pouze obecného charakteru s cílem poskytnout orientační přehled o přijatých změnách právních předpisů. Tento bulletin by proto neměl být bez dalšího používán jako podklad pro přijímání podnikatelských ani jiných rozhodnutí a konkrétní informace vztahující se k tématům uvedeným v tomto bulletinu by měly být konzultovány dříve, než na jejich základě bude učiněno příslušné rozhodnutí.

© 2011 DSB LAWYERS

Trvale spolupracující advokáti:

JUDr. Dušan DVOŘÁK | Mgr. Adam BEZDĚK | JUDr. Tomáš RADA | Mgr. David VANÍČEK, Ph.D.

Hlinky 505/118 | 603 00 Brno

www.dsblaw.eu

dsb
LAWYERS